

HET ZOEKEN NAAR HET IK

De doorsnee-mens houdt zich willens en wetens, soms ook onwetend, zeer veel bezig met zijn eigen persoonlijkheid. Hij probeert dat "ik" te ontleden, te kennen en te rechtvaardigen. Dat hij daarvoor allerhande middelen gebruikt, is duidelijk. Die middelen gaan van het eenvoudige zelfonderzoek en vormen van meditatie tot psychiatrie of wat nog veel erger is lekenpsychologie. Kortom, ze gaan dus van zuiver wetenschappelijke tot zuiver mystieke gronden en waarden. In al die gevallen wordt de mens geconfronteerd met bepaalde tekorten.

In de eerste plaats heeft hij een tekort aan objectiviteit. En omdat je niet objectief kunt oordelen over jezelf en je plaats in de wereld, is het ook wel heel moeilijk uit te maken, wie je eigenlijk bent, wat dat ego van je te betekenen heeft.

In de tweede plaats heeft de mens de denkgewoonte, die hem nu eenmaal eigen is; d.w.z. hij neemt niet waar, maar hij redeneert; hij trekt geen directe conclusie, maar volgt een logische opbouw. En dat is bij het zoeken naar het "ik" natuurlijk ook niet helemaal aanvaardbaar, omdat het "ik" volgens menselijke waarden absoluut niet logisch is en ook geen logische structuur kent.

Een derde bezwaar is het denkbeeld dat je aan de hand van een gemiddelde iets over jezelf kunt leren. U kent allen wel de vragenlijsten van: Houdt u van uw man? Dan is de eerste vraag: Kookt u graag voor hem? Daarna komen er nog 25 vragen en als u uit die 25 vragen in het geheel 80 punten hebt gehaald, dan houdt u van uw man. Zijn het er maar 60, dan moet u zorgen dat u een beetje meer van hem gaat houden. En bent u er nog meer onder gebleven, nu ja, bereidt u dan maar voor op de echtscheiding, want dan is er niets meer aan te doen.

Kijk, dat is een vorm van psychologie die absoluut niet aanvaardbaar is. Elke mens heeft zijn eigen karakter, zijn denkwijzen, zijn reacties; en we kunnen die reacties niet met een algemene maatstaf meten. We mogen dus zeggen dat elke benadering, uitgaande van een gemiddelde, op zichzelf al fout is. Nu ik drie punten heb genoemd die onjuist zijn, wordt het tijd eens te gaan spreken over het "ik", zoals wij dat zien.

Het "ik" of het ego, zoals de mens dit kent, bestaat in de eerste plaats - zuiver stoffelijk - uit verschillende vlakken van bewustzijn: het redelijk vlak, het onderbewustzijn (waarin verdrongen of onvoldoende scherpe indrukken rusten plus vaak ook ervaringen uit het verleden), het bovenbewustzijn (waarin het massabewustzijn tot uitdrukking komt en vaak ook een telepathische indruk vanuit de massa op de eenling) en daarboven vinden we dan nog weer een groot aantal geestelijke voertuigen.

Het "ik" is dus een zeer complex geheel. En deze complexiteit is niet af te doen met een eenvoudig: "Maar ergens is het één." De mens is nl. in zichzelf verdeeld. Wanneer men bepaalde dingen bewust aanvaardt en goedkeurt, dan kan het nog altijd zijn dat men onderbewust zich ertegen verzet; en in de praktijk blijkt dan ook dat het onderbewustzijn elke poging om het redelijk aanvaarde in praktijk te brengen ergens gaat frustreren.

We kunnen dan verder nog spreken over de moeilijkheden die er ontstaan wanneer een mens een geestelijke taak heeft (een taak, die dus uit het niet-stoffelijke deel van zijn ego voortkomt) en deze op aarde niet kan beseffen. Zo iemand gaat dan op een totaal andere manier leven en denken en zal daarbij zichzelf voortdurend in de wielen rijden om de doodeenvoudige reden dat hij niet in staat is te begrijpen, dat hij tegen eigen noodzaken en belangen in handelt. Zoals wij het "ik" zien, kunnen we zeggen: Het is een soort boom met allerhande vertakkingen. Elke vertakking op zichzelf betekent een vlak van bewustzijn. De meest intense waarde, die voor alle delen van het "ik" van even groot belang is, is de levenskracht. Vergelijk het met de sappen die de boom door de wortels opzuigt. De verbinding met de kosmos (het heelal) en met al wat daarmee verbonden is, kan worden omschreven als zijnde de wortels. Die verbinding blijft altijd verborgen want de mens dringt tot een begrip daarvan zelden of nooit door. Wat er overblijft, is het begrip voor de gestalte die wij als geheel vormen.

Ons zoeken naar het "ik" mag niet vastlopen in een poging om dat "ik" beetje bij beetje te ontleden. We veroorzaken ons er misschien wel veel moeilijkheden door maar we bereiken niets, want elk deel op zichzelf kan kunstig en juist ontleed zijn maar de samenhang, de levende waarde daarin, is alleen in de gestalte van het geheel te zien. Daarom mag voor de doorsnee-mens worden gesteld:

Wanneer u naar het "ik" zoekt, moet u niet uitgaan van de beperkte dingen die u allen erkent als eigenschappen, of van hetgeen u doet en daarvoor een verklaring zoeken. U moet proberen te zien hoe u als geheel staat tegenover de mensheid, hoe u zich als geheel voelt in het leven, in de kosmos. Die vorm is veel belangrijker dan alle details.

Dan komen we aan het volgende punt: Op elk ogenblik wordt de mens geconfronteerd met een nieuwe wereld. Hij beseft dat zelf niet omdat hij zichzelf een continuïteit schept. Wij verbinden toestanden en omstandigheden met elkaar die in feite maar weinig niet elkaar gemeen hebben. Ik geef een voorbeeld:

U bent van huis hierheen gekomen. Thuis was een bepaalde verhouding, een bepaalde toestand. Uw gedrag, uw wijze van optreden was afhankelijk van dat milieu. Uw mogelijkheden worden daardoor beperkt en gelijktijdig ook onderstreept. Nu bent u hier. Dat wil voor u zeggen dat alles is veranderd. U beweegt zich in een ander gezelschap. U voelt zich gebonden aan andere regels dan thuis. Uw waardering voor vele dingen is anders dan thuis. Alles wat u thuis voorbij loopt, zult u hier misschien zien; en omgekeerd zult u hier blind zijn voor dingen die u thuis zult opmerken. U heeft dus twee afzonderlijke milieus en twee afzonderlijke belevingen. Wanneer wij dit nu met elkaar verbinden, dan zeggen we: "Ik was zo-even thuis en nu ben ik hier". Wat men zich niet realiseert, is de grote verandering die daarmee gepaard gaat. Wij zouden op grond hiervan kunnen stellen:

Het "ik" kan niet gedurende het gehele leven worden gezien in zijn geheel en in zijn volledige betekenis voordat dit leven is voltooid. De mens die op aarde leeft, doet er goed aan van moment tot moment, zich bij voorkeur hierop baserend, elke wisseling van omgeving die optreedt of elke verandering in de omgeving te bezien en in elk van die momenten voor zichzelf uit te maken wat hij of zij als juist voelt.

Dat klinkt misschien wat overdreven. Maar wanneer je naar dat "ik" zoekt en je gaat alleen maar uit van wat je thuis bent, dan kun je nooit dat wat je in de wereld bent en de rest van de wereld, benaderen. Ga je alleen uit van een geestelijke bereiking, dan zul je nooit in staat zijn een volledig beeld te krijgen van datgene wat je buiten die geestelijke waarden bent en nog bezit. Daarom is het dus wel nodig dat we ons elk moment a.h.w. opnieuw bezien, want ons zoeken naar het "ik" (een speurtocht die vele eeuwen in beslag heeft genomen) is niet alleen gebaseerd op innerlijke waarden maar ook op uiterlijke. Het is het samenspel van de waarden waaruit wij bestaan dat uitmaakt wat wij op dit ogenblik zijn. Wat we op dit ogenblik zijn, is kenbaar; al het andere niet.

Een groot gedeelte van ons werkelijk bewustzijn is, als we mens zijn op aarde, niet te ontleden. De dingen, die voor ons het meest belangrijk zijn, weigeren wij vaak te beseffen. Een kort voorbeeld:

Wanneer een mens een schok heeft ondergaan, dan zal hij heel vaak de neiging hebben om alles wat met die schok samenhangt, uit zijn herinneringsvermogen weg te drukken. Het is enerzijds de verklaring voor zijn gedrag, terwijl hij anderzijds de oorzaak ervan (dus de werking) niet wil zien. Resultaat: dat een rationalisatie van de eigen persoonlijkheid volkomen vals wordt beoordeeld.

We kunnen nu natuurlijk proberen om het zoeken naar het "ik" in de tijd na te gaan. Een klein historisch overzicht hoort er altijd bij.

De mens voelde zich reeds in de tijd dat hij van een voortbestaan weinig of niets wist, gedwongen zich te ontleden. De eerste poging van de mens om zichzelf te benaderen, was gebaseerd op kennis van zijn wereld. Het is hier dat het eerste priesterdom, de eerste vormen van wijsgerigheid en zelfs van wijsbegeerte naar voren treden. Daarna heeft de mens voldoende besef van zijn omgeving gekregen en gaat hij trachten uit de mensheid als geheel te putten. Denk hierbij eens aan de grote bibliotheken die soms al in een ver verleden worden aangelegd. Ur b.v. had een bibliotheek van hoofdzakelijk op tafelen gegrifte boekwerken, enz. (dus geen boeken in de huidige zin van het woord), die gezamenlijk toch altijd een 10.000

delen bevatte. Wanneer we denken aan Alexandrië, dan weten we dat ruim een half miljoen kostbare boekwerken in vlammen zijn opgegaan. De mens zocht dus uit de mensheid kennis te verwerven omtrent zichzelf; en hij kwam daarbij wel tot een definitie van het begrip "mens-zijn", maar de toepassing van dat mens-zijn op zichzelf, kon hij niet vinden.

De definitie van mens-zijn vinden we het aardigst waarschijnlijk bij de nog bekende Griekse filosofen, waarvan er een zei dat "de mens iemand is die wordt geleid door de kracht of het licht van de geest (de daemon) in hen, en gelijktijdig in staat is deze leiding te beseffen en te omschrijven." Dat is een variant op iets dat zelfs Sophocles eens heeft gebruikt in één van zijn meer filosofische toneelstukken.

Wanneer we dus begrijpen dat je de mens als genius wel ongeveer kunt bepalen, maar niet je eigen "ik" daarbinnen, dan wordt het lastiger om een juiste houding te vinden. Die juiste houding zoekt men dan ook over het algemeen in een aanvulling van de redelijke erkenning en de persoonlijke ervaring. Het is het geloof dat in vele grote inwijdingsscholen een rol speelt en dat voert tot grote werken als b.v. het Hermetisch geheim enz.

De gedachtegang van de zoeker is nu: "Ik moet mijzelf confronteren, niet met mijn wereld maar met een wereld." Het "ik" wordt geprojecteerd in een willekeurige wereld, bevolkt met goden, met geesten en met krachten. Hij heeft daar te maken met weerstanden die op aarde misschien niet bestaan en die hij eerder door een spel van fantasie dan op andere wijze overwint. Men zou dus kunnen zeggen: De mens stelt zichzelf op de proef.

En nu komt er hier iets eigenaardigs naar voren: In al deze inwijdingsgeheimen speelde, zoals u misschien weet, suggestie en ook hypnose een belangrijke rol. Men beleefde dus onwerkelijke toestanden onder of door hypnotische suggestie van anderen en werd in enkele gevallen, in het absolute duister, geconfronteerd met de onophoudelijke werking van eigen denkvermogen. In al die gevallen zal de mens die op zijn slagen vertrouwt, over alle eigenschappen beschikken; hij zal dus al het noodzakelijke bezitten om de proef te doorstaan. Het lijkt of men wordt beproefd op moed, op trouw, enz. In feite echter wordt men alleen beproefd op de wil tot slagen. Indien die wil groot genoeg is, dan wordt daardoor al het andere tot stand gebracht. Ik geloof dat we in de moderne tijd, bij het zoeken naar eigen persoonlijkheid en de achtergronden daarvan, een hele hoop daaraan hebben. Het is bij ons niet zozeer wat we zijn of de manier waarop wij ons gedragen of de eigenschappen waarover we beschikken en de middelen die we kennen, maar wel de wil om te slagen plus een absoluut vertrouwen dat wij slagen, wat bepaalt hoever wij komen, geestelijk zowel als stoffelijk.

Wanneer men dus naar het "ik" zoekt, moet men er wel degelijk rekening mee houden dat zelfvertrouwen (de erkenning van eigen belangrijkheid en vermogen) voornamer is dan het beschikken over de regeltjes, de kennis en de middelen, die men verstandelijk kan verwerven; want met dat vertrouwen en met die wil, kan men in elke situatie zichzelf blijven. Met kennis alleen doet men dat niet.

We vinden dan vele geestelijke Meesters en godsdiensten. We vinden b.v. Boeddha die een driedelige leer verkondigt: de uiterlijke leer van de Paden; de verborgen leer van de zeven hoofdwaarden en de drie krachten; en een typische leer: de leer van het zien van het "ik".

Het zien van het "ik" is bij de Boeddha een buiten jezelf staan als daadloze waarnemer. Enige sporen daarvan vinden we nog terug in sommige vormen van yoga, waarbij vooral de z.g. Karma-yoga en in zekere mate ook Raya-yoga een aardig beeld geven van de verandering, die deze grote prediker heeft geleerd.

Jezus begint met een leefwijze te doceren en deze met wonderen te onderstrepen. Daarnaast kent hij ook een verborgen leer: de leer van de kosmische krachten of "het Koninkrijk Gods", waaruit een ieder kan werken; iets wat de zuivere magie wel nabij komt. En dan ook een derde leer die slechts aan enkelen wordt voorgelegd: het één-zijn met God of met de Vader, wat wederom betekent: een afstand doen van jezelf.

Later vinden we kleinere denkers en Meesters die, ieder op zich, proberen het "ik" te formuleren en daarbij soms aardig school maken. We vinden b.v. Ambrosius als volgeling van een groot aantal heidense denkers (vooral Grieken). Hij is eigenlijk een moraalfilosoof die ergens concludeert dat het "ik" in Gods hand is en dat je daarbuiten weinig kunt doen. Wat dus wederom inhoudt: een afstand doen van het "ik" als beleefde factor.

Wij zien de mystiek optreden, zoals die b.v. werd gebruikt door Ignatius van Loyola, de stichter van de tegenwoordige Jezuïeten-Orde, zoals u misschien weet. Deze man leert een bepaalde denktechniek die inderdaad niet alleen voldoende is om handig anderen te overtuigen, maar die een volledige aanpassing van het "ik" in elke omstandigheid mogelijk maakt. Een aanpassing waarbij kennelijk het eigen "ik" en het geweten geen rol meer spelen, maar alleen de functie van het "ik" binnen een groter geheel. Andere denkers zijn b.v. de humanist Spinoza, om er één te noemen. We kennen von Humboldt, ook een interessante denker. Er zijn er meer. Allen zoeken op hun eigen wijze ergens een definitie te geven. En die definitie is klaarblijkelijk niet van het "ik" als zodanig maar juist van het zichzelf kennen, los zijnde van het "ik". Uit de historie kunnen we wat leren. Je zoekt jezelf te kennen maar je kunt jezelf niet kennen, voordat je de plaats hebt erkend die je inneemt in het geheel. Belangrijker dan alles wat je zelf bent of denkt te zijn, is de wijze waarop je in het geheel functioneert.

In de laatste tijd heeft de wetenschap verschillende punten van benadering gevonden voor datzelfde raadsel, dat "ik", welke ten slotte wel eens tot een gelijke conclusie zouden kunnen voeren. Want wanneer wij ingaan op de dieptepsychologie (dus op de poging om het niet-gekende in de mens te ontleden), dan staan we ergens steeds weer voor een raadsel. Maar het blijkt dat dat raadsel - al is het niet te omschrijven - wel degelijk is te definiëren; het kan nl. worden gedefinieerd als een volgens eigen bewustzijn al dan niet juist functioneren in de wereld.

Nu ik hier heb gepoogd aan de hand van de historie een klein beeld te geven van enkele ontwikkelingen, zou ik graag de praktijk van het geheel eens onder de loep nemen.

De meeste mensen streven b.v. esoterisch; dat is de weg van verinnerlijking. Maar zo vraag ik mij af: Wanneer je in jezelf doordringt, zoek je in jezelf dan eigenlijk niet naar de symbolen voor datgene wat je begeert te zijn, in plaats van naar datgene wat je werkelijk bent? En ik meen zelfs dat de meeste esoterici zich in feite bezighouden met symbolen. Symbolen van eigen wezen weliswaar, maar die niets te maken hebben met hun huidig "ik" en met de huidige harmonie van dat "ik", maar slechts met een omschrijving van bepaalde delen en functies ervan, zoals zij die gaarne zouden willen zien. Daarom kunnen we zeggen:

De esoterie op zichzelf kan een mooi middel zijn ter scholing van verschillende eigenschappen - ook geestelijke - die de mens nu eenmaal bezit. Het kan zelfs een middel zijn om met de meer geestelijke vlakken van het "ik" in contact te komen, maar als middel tot zelfkennis is het wat onbeholpen. Indien we in plaats daarvan nu eens alleen maar de vraag stelden: Wat ben ik voor anderen? Dan geloof ik dat we veel verder zouden zijn. Want wat wij voor anderen en voor de wereld zijn, dat kunnen we herkennen aan datgene wat die wereld voor ons is. Hier spelen onze bedoelingen, onze rationalisaties, onze onbewuste drijfveren e.d. niet een rol. De wereld reageert op wat wij zijn; en vergeet niet dat die wereld daarbij net zo goed op de innerlijke als op de uiterlijke mens reageert. Want de gevoelens waarmee je geladen bent, worden vaak scherper beantwoord dan de woorden die je gebruikt. En je daden worden heel vaak niet beoordeeld naar hun verdiensten, maar naar de manier waarop je ze hebt gesteld. Wanneer u zich dat nu eens goed voor ogen houdt, dan zult u ook begrijpen dat de mens in de praktijk dus in de eerste plaats moet afgaan op het antwoord dat de wereld geeft op zijn persoonlijkheid. De wereld is de spiegel, waarin je iets van je ware wezen kunt zien.

En dan ga je naar de vraag toe: Maar als ik dan langs de innerlijke weg niet verder kom, waarom zou ik dan esoterisch streven? Ik geloof dat het antwoord niet is gelegen in zelfkennis. Men zal zich heel vaak in de esoterie begeven, zoals ik al heb gezegd, om zichzelf te leren kennen; en dat is fout. De esoterie is iets anders. Het is een praktijk waarbij de integratie van eigen persoonlijkheid kan worden bereikt. Het is dus mogelijk een overeenstemming te bereiken tussen bewustzijn, onderbewustzijn, bovenbewustzijn plus alle daarboven gelegen geestelijke waarden. Je kunt die dingen a.h.w. gelijkschakelen zodat ze als één eenheid reageren; maar dat wil nog niet zeggen dat je jezelf kent. Wanneer u weet hoe u een lamp moet indraaien om licht te krijgen, dan weet u nog niet hoe elektriciteit tot stand komt. En als u een elektriciteitscentrale hebt en u kunt die bedienen, dan weet u nog niet wat het wezen der elektriciteit is. En wanneer u het wezen der elektriciteit hebt erkend, voorzover dat met menselijke middelen mogelijk is, dan weet u nog steeds niet, waar de oerbron is waaruit de baanverwisseling van elektronen (waarop de elektriciteit nu eenmaal berust) is voortgekomen. Begrijp dus goed: u kunt nooit iets definitief omschrijven.

Wanneer u uw wezen door de esoterie integreert, wanneer u verder die geïntegreerde persoonlijkheid, zoveel mogelijk in overeenstemming met uw kennis, in de wereld projecteert, dan zult u aan de hand daarvan een beeld terugkrijgen dat, volgens u, misschien erg onjuist en onrechtvaardig is, maar dat op dit ogenblik veel dichterbij uw werkelijke betekenis komt dan iets anders. Bij het speuren naar het ware "ik" moeten we niet zoveel afgaan op onszelf. We moeten afgaan op anderen; en dan niet alleen op mensen, want dieren, planten, zelfs stenen kunnen op ons reageren. Hun wijze van reageren op onze persoonlijkheid is a.h.w. een bewijs dat we in de wereld een betekenis hebben. Het is de betekenis van ons wezen die ons ware "ik" uitdrukt.

Ja en dan komen we natuurlijk weer aan die grote vraag: Hoe zit het dan met al die paranormale vermogens welke je al dan niet kunt bezitten? Ik heb eens een geval meegemaakt van iemand die helderziend was. Hij vroeg. "Hoe kan ik nu weten, of ik iets werkelijk hoor of dat ik het mij verbeeld? Mijn antwoord was: Wanneer u duidelijk een stem hoort die u altijd gelijk geeft, dan spreekt u alleen met uzelf. Wanneer u een stem hoort die u altijd ongelijk geeft en soms nog een goede raad, dan spreekt u met uw onderbewustzijn. Wanneer de stem geen rekening houdt met uw denken en uw wezen en soms met uw mening strokende, soms daaraan tegengestelde waarden geeft, dan mag u aannemen dat het iets kosmisch is.

Daarmee heb ik dan meteen iets gezegd over het "ik". Wij willen onszelf graag bevestigd zien als goed; maar die bevestiging kunnen we onszelf nooit geven. Aan de andere kant willen we graag wijzen op onze fouten en onze onvolkomenheden. Het is de uitvlucht waarmee we alles kunnen ontgaan wat op schuld zou kunnen lijken. Dat waren dus die twee stemmen waarover ik het had: het onderbewustzijn.

Kijk eens, wanneer ik naar mijn ware "ik" zoek en ik heb paranormale eigenschappen, dan moet ik heel goed begrijpen dat ook die eigenschappen niet objectief maar zeer subjectief zijn. Alles wat ik waarneem en ervaar is subjectief; en de betekenis die het voor mij heeft (niet voor ieder), is bepalend voor datgene wat ik ben (niet wat mijn gave is, maar wat ik ben). Door op die manier ook het occulte en het paranormale te betrekken in ons levenspatroon, raken we wat verder af van de gedachte aan grootkrachten, grootmeesters, die ons wel eens even zullen leiden. Alles waarin wij leiding zoeken, is een omschrijving van zwakte die we in onszelf erkennen. Wanneer u besluiten zoekt bij anderen dan weet u dat u die besluiten niet belangrijk acht of niet durft nemen; en dat is een definitie van uw "ik". Niet de vraag of de Meester u een raad zal geven of niet.

Wanneer u wordt geconfronteerd - zoals ook in het leven heel vaak gebeurt - met twijfelgevallen zodat u eigenlijk niet weet of u b.v. links of rechts moet slaan (de meeste mensen slaan altijd graag; maar of ze nu links of rechts slaan, dat is dan nog wel eens een verschil, vooral met de opkomst van de politiek), dan is de slag van links een heel andere geworden dan die van rechts. Maar het slaan op zichzelf is betekenisvol. Wanneer ik vlug reageer en een snelle keuze maak, dan ben ik dus zeker van mijzelf. Hoe sneller mijn keuze is, hoe zekerder ik ervan kan zijn dat mijn keuze niet redelijk is. Ze is voortgekomen uit de ervaringen van mijn persoonlijkheid, mijn wezen met alle elementen - gunstig en ongunstig - erbij. De rede wordt pas later gebruikt om het genomen besluit goed te praten.

Wanneer ik de besluiten direct neem, dan zijn die besluiten op zichzelf een definitie van mijn persoonlijkheid. Zie ik op welke punten ik dus geneigd ben om snel te beslissen en zelf direct de keuze te maken, dan kan ik ook zeggen wat de positieve punten van mijn persoonlijkheid zijn. Zelfs wanneer de gevolgen van mijn besluit negatief zijn, is de besluitvaardigheid een positieve omschrijving.

Iemand die in alles waar het gaat om het welzijn van een ander, onmiddellijk een besluit kan nemen, is iemand die ongetwijfeld sterk georiënteerd is op de harmonie met mensen. Wanneer hij daarbij voor zichzelf erg twijfelzuchtig is, dan lijkt daaruit alleen, dat hij niet in staat is bewust de band met de mensheid te aanvaarden die hij onbewust schijnt te erkennen. Op die manier wordt het heel interessant, want dan kan men zeggen: "Alleen al aan de hand van de besluiten die ik neem, kan ik dus mijn werkelijk "ik" helpen opsporen. Ik kan begrijpen wat ik wel en wat ik niet ben."

Een ander punt is verzet. Er zijn heel wat mensen in verzet tegen het leven. Dat verzet wordt meestal wel netjes gedefinieerd. Men is tegen b.v. huurverhoging. Men verzet zich tegen het feit dat men ouder wordt. Men verzet zich tegen de minachting die anderen schijnen te hebben voor het eigen "ik", enz. Dat is allemaal de reden; maar het verzet op zichzelf is een primaire eigenschap. Verzet en disharmonie zijn praktisch identiek, anders zou er geen sprake zijn van een "je verzetten", dan zou er geen emotie mee verbonden zijn. Die dingen waartegen ik mij het meest verzet, geven aan op welke punten ik mij het zwakst acht. Ik kan er zeker van zijn dat deze zwakheden niet alleen te maken hebben met mijn huidig leven en mijn huidige persoonlijkheid, maar dat die te maken hebben met het totaal van mijn wezen; want mijn verzet is, wanneer we het tot in de wortel nagaan, nimmer geheel redelijk. Op die manier krijgt men dus langzaam maar zeker een beeld van zichzelf. Er zijn honderden systemen ontwikkeld om dat beeld duidelijker en scherper te maken, maar het eenvoudigst is toch altijd wel je af te vragen wat de wereld zegt. De mens die kan beseffen wat hij in de wereld betekent en zo zijn plaats binnen zijn wereld weet te definiëren, heeft nl. gelijktijdig ergens zijn plaats in de kosmos bepaald. Want elk leven dat je leidt (dat is nu misschien een soort dogma, maar ik hoop toch dat u het kunt aanvaarden), elk plaatsje dat je eenmaal hebt in het leven - of dat nu hier op aarde is of elders - zal deel uitmaken van je werkelijke functie in de kosmos. Niemand is in de kosmos zonder functie. Dat wat je hier bent, werkelijk bent, is dus een weergave van de functie die je in de kosmos hebt. En aangezien elk wezen in den beginne begaafd is met alle krachten, met alle momenten, nodig om die functie binnen het Al te vervullen., kan een erkennen van de plaats die je nu hebt wel degelijk een grote bijdrage zijn tot de erkenning van de werkelijkheid van je eigen wezen.

Dan zijn er nog een paar punten, die ik graag zou willen aanstippen, ofschoon ik het grootste gedeelte van mijn tijd alweer heb volgepraat.

Kijk, altijd is er bij ons leven, ons zoeken naar waarheid of naar onszelf, een element dat berust op de behoefte aan overwicht. Wij willen tenminste de gelijke van anderen zijn; en daar wij ons van sommige krachten en wezens de mindere gevoelen, willen wij dit compenseren door de meerdere van anderen te worden. Dat geldt geestelijk evengoed als stoffelijk. Uw geestelijk streven zal dus altijd wel een deel van die behoefte tot compensatie (tot het worden van meerdere) inhouden.

Wanneer je denkt, dat je alleen door theoretische kennis in staat bent de meerdere van een ander te zijn, dan vergis je je. De wereld zal nimmer antwoorden op de kennis, die je bezit maar alleen op de resultaten van die kennis, welke voor de wereld kenbaar worden. Uw wezen zal nimmer kennis kunnen behouden die alleen theoretisch is, maar zal alleen datgene wat werd beleefd en dus deel is van eigen leven in de kosmos kunnen behouden.

Kennis op zichzelf is waardeloos. Slechts kennis die kan worden omgezet in directe praktijk, is belangrijk. Zij helpt ons om het eigen "ik" te kennen, om onze functie in de kosmos beter te vervullen en beter te bepalen. Dus nimmer kennis zoeken omwille van de kennis.

Verder is er bij heel veel mensen een neiging om het stoffelijk leven - of delen daarvan - terzijde te schuiven en te zeggen: Dat is onbelangrijk, of: dat is niet geestelijk. Ik geloof dat er niets in het leven is - vanaf een wandluis of een vlo tot het wonder van de zon die elke dag weer opgaat - dat niet zinvol is. Eerst wanneer men erkent dat alle dingen in het leven een betekenis hebben, kan men werkelijk leven. Om jezelf te kennen moet je dus allereerst beginnen met alle delen van het leven en alle reacties die je wekt (niet alleen maar de reacties op een bepaald terrein) vanuit de wereld te beschouwen. Door geen enkel gebied, om welke reden dan ook, buiten beschouwing te laten, kan men een vollediger beeld van zichzelf krijgen en zal men ongetwijfeld erin slagen het "ik" ook beter aan te passen aan de werkelijkheid waarin men leeft. Dan heb ik ook nog vele mensen meegemaakt die dol zijn op de mening van anderen. Ik weet niet of u hen wel eens hebt gezien? Dat zijn mensen die u vertellen dat Dr. X. dit heeft gezegd; en Prof. S. meende het zus of zo en de bekende filosoof Z. heeft het gezegd en dus zal het wel zo zijn.

Kijk, dat kan allemaal waar zijn voor die ander, maar dat wat anderen hebben gezegd, mag nimmer mijn mening zijn of mijn houding tegenover de wereld bepalen. Op het ogenblik dat ik dat doe, ontken ik ergens mijn persoonlijkheid. Wel kan daardoor de reactie in mij gewekt - en als het even kan nog uitgedrukt in een eigen denken - een aanleiding zijn om mijzelf beter te kennen; en wat meer is om mijn definitie van het "ik" binnen de wereld waarin ik besta zuiverder te stellen. Dus niet de meningen van anderen, maar je eigen mening, je eigen punt

van uitgang is belangrijk. Alles wat anderen je geven, krijgt pas waarde indien het "ik" het heeft verwerkt en het tot deel van zichzelf heeft gemaakt. Ik wil er ook nog even aan herinneren dat het zoeken naar het "ik" geen gezelschapsspel is. Er zijn altijd tijden waarin het modieus is om naar het "ik" te zoeken, zij het op de bank van een psychiater of ergens in de een of andere sekte, school of wat anders.

Kijk eens, het zoeken naar het "ik" dat alleen uitgaat van dergelijke overwegingen als: nu ja, het is zo modern; of: het is zo prettig; of het is zo geestelijk of zo hoog, is altijd fout. Het zoeken naar het "ik" moet berusten op een innerlijke noodzaak. Je moet niet kunnen leven zonder meer omtrent jezelf te weten; dan alleen heeft dat onderzoek zin. Er zijn heel veel mensen, die hun leven verknoeien door zich bezig te houden met denkwijzen waarvoor ze niet rijp zijn, waarmee ze niets kunnen doen. Er zijn natuurlijk nog veel meer dingen te zeggen, maar ik heb geprobeerd in dit eerste deel van de avond een inleiding te geven.

Ik wil nu nog even de belangrijkste punten samenvatten om het u gemakkelijk te maken eventueel dadelijk op het een en ander in te gaan.

1. Het is de mens niet mogelijk zijn gehele "ik" redelijk te kennen. Dientengevolge kan de rede nooit worden gebruikt om de waarheid omtrent het "ik" te ervaren. De rede kan alleen een gedeeltelijke omschrijving of een rationalisatie geven.
2. Het "ik", bestaande uit vele verschillende voertuigen en waarden, kan niet worden gebaseerd op een enkele waarheid vanuit één enkel standpunt gedoceed. Het is de wereld zelf in haar geheel, die voortdurend antwoord geeft op het werkelijke "ik". Uitgaan van het geheel dat de wereld biedt in erkenning, in lering en anderszins, is de enige wijze om tot een juiste definitie van je eigen persoonlijkheid te komen.
3. Alles wat men in deze wereld waarlijk is en betekent voor anderen, zal men in de kosmos en in elke sfeer eveneens betekenen. De betekenis van ons leven is de meest juiste omschrijving van een werkelijkheid of een waarheid. Wij kunnen niet het geheel van onszelf overzien, wanneer we in de stof of in de geest leven. Wij kunnen slechts dat deel overzien wat achter ons ligt. Datgene wat achter ons ligt plus hetgeen wij tot stand hebben gebracht tezamen met onze gevoelsreactie daarop zijn de meest juiste bases voor een streven naar grotere bewustwording en meer juiste erkenning van onszelf.
4. Alle leerstellingen uit het verleden hebben ergens in zich een waarde die voor de mens belangrijk kan zijn. Maar geen van die leerstellingen, de hoogste niet en de laagste niet, kan van belang zijn zolang zij stelling of dogma blijft en niet wordt levenspraktijk. Het is datgene wat men leeft, niet datgene wat men leert, wat belangrijk is. De wijze waarop men leeft, moet verder worden bepaald door een volledige innerlijke erkenning van hetgeen men wil zijn en van wat men doet. Want op het ogenblik dat men iets doet om beweegredenen die men voor zichzelf niet wil erkennen, vervalst men het beeld van de werkelijkheid, het beeld van zijn persoonlijkheid en onttrekt men aan zichzelf meestal de krachten die voor een harmonisch bestaan noodzakelijk zijn.
5. Alle delen van het bestaan - van de meest laagstoffelijke, van af het bestaan in de duistere werelden tot aan het hoogste geestelijke licht - is deel van de werkelijkheid. Eén ervan te ontkennen betekent de waarde van het geheel ontkennen en een vertekend beeld vormen, zowel van de kosmos en de plaats die hij erin inneemt als van jezelf. Een erkenning dat alle dingen hun waarde en plaats hebben en het invoegen van die waarde en plaats binnen het geheel van je beleving, maakt het mogelijk uit de wereld het antwoord te verkrijgen op de vraag: Wat ben ik?

Een speurtocht naar het "ik" op zichzelf heeft zin indien men niet geneigd is die speurtocht te houden aan de hand van de praktijk. Zelfonderzoek is over het algemeen zelfontwijking. Een zelfonderzoek dat tot praktische daden voert, corrigeert de zelfontwijking en maakt de waarheid kenbaar.

6. Alle wetenschap op aarde plus alle geestelijke wetenschappen tezamen zijn niet in staat u te helpen om te komen tot een juiste zelfkennis of zelfs maar een juister leven, tenzij u persoonlijk deze waarden verwerkt en - ze verwerkt hebbende - omzet in waarden van leven. De leefwijze omschrijft het "ik" juister dan de stelling en de kennis, die het "ik" bezit.

En dan als laatste punt nog even (het is meer een aardigheidje, maar u kunt er toch eens over nadenken): Wanneer ik naar het "ik" zoek, moet ik mij eens afvragen, of ik niet zoek naar een rechtvaardiging voor mijzelf omdat ik mijzelf in wezen onjuist geplaatst acht in het leven, in mogelijkheden en wat dies meer zij. Heeft men die vraag beantwoord, dan kan men door zijn gedrag hieraan aan te passen dichter bij de waarheid komen dan met alle zoeken bij elkaar.

DISCUSSIE

❖ *Het is erg moeilijk mij voor te stellen dat, met name de planten en gesteenten, op mijn plaats in de wereld reageren. Bij de dieren kan ik mij dat in zoverre voorstellen dat zij een bepaalde genegenheid, dan wel een antipathie jegens iemand tonen, doch bij het bovenstaande is mij dat duister.*

Heeft u wel eens iemand meegemaakt die geen kopje in zijn handen kon nemen zonder het te breken? Dan kunt u zeggen; "Ja, dat is de man zelf, die onhandig is." Er zijn echter personen die met bepaalde dingen altijd ongelukken maken. Dat ligt dus niet alleen aan hen. Er is een verhouding tussen hen en iets in de wereld (en dat kan net zo goed een steen zijn) waarbij zij altijd ergens tegenstand vinden. Het is nl. niet zoals u in uw vraag schijnt te veronderstellen, dat de antipathie van de dieren tegen u, belangrijk is. Het is uw eigen sympathie voor het dier, waarop het reageert. Het is uw waardering voor de plant, waardoor u a.h.w. voor die plant een weldoend leven uitstraalt en waardoor die plant inderdaad beter groeit. U heeft wel eens gehoord van mensen waarvan wordt gezegd dat ze "een groene duim" hebben. Dan hebben ze heus niet in de verf gezeten. Het is alleen dat die mensen meer met planten kunnen doen dan anderen. Er bestaat een sympathische band. Er zijn mensen die bepaalde materialen buitengewoon goed en uitermate eenvoudig kunnen verwerken. Er zijn anderen die het nooit klaarspelen. Als u b.v. eens gaat vragen in de grote steen- en marmergroeven of er vakkennis voor nodig is om de stenen te splijten, zoals dat daar gebeurt, dan zal men u antwoorden: Natuurlijk is er een vakkennis voor nodig, maar je moet er ook een gevoel voor hebben. Daar krijg je dus weer die eigenaardige relatie. Iemand met alleen vakkennis is niet in staat om die blokken mooi te laten afspringen zodat ze gemakkelijk kunnen worden verzaagd. Iemand die wel een zekere sympathie heeft voor het materiaal, voelt a.h.w. waar er een fout zit; die voelt hoe hij daarop moet reageren. Hij heeft dan goede resultaten. Op deze wijze kunt u zich misschien toch voorstellen dat ook dode materie op u reageert. Of moet ik het anders zeggen: Dat de verhouding tussen u en dode materie bepalend is voor de wijze waarop die materie in uw leven optreedt. Want dat is - gezien ons onderwerp - wel het meest belangrijke punt.

❖ *Is er werkelijk dode materie?*

Een zeer moeilijke vraag. Vanuit geestelijk standpunt: neen. Vanuit menselijk standpunt is al datgene dode materie, wat geen zelfstandige bewijzen van leven en groei geeft, die kenbaar zijn binnen de fasen van menselijk leven.

U ziet dan ook dat ik een onderscheid maak. Alles wat bestaat, is opgebouwd uit energie; en alle energie komt voort uit dezelfde bron. Of u dat nu gelooft of niet, het is nu eenmaal een feit. Alle energie is in grondwaarde volkomen gelijk. Energie in een bepaalde binding heeft als verschijningsvorm leven of dode materie. In basis is dus alles ergens gelijk van grondstof. Maar om dat aan te tonen, is wel heel erg moeilijk.

❖ *Als je dode materie in de chemie gebruikt, dan bewijs je toch dat het leeft?*

Dat is niet geheel waar. Want wanneer je dode materie in de chemie gebruikt, dan doe je dit omdat je eigenschappen toekent aan de materie en krachtens die eigenschappen verbindingen van verschillende soorten materie tot stand kunt brengen. Er behoeft dus geen leven te worden verondersteld. Maar verder daarin doordringend, komen we terecht bij de atoomchemie; en daar komen we tot de erkenning, dat elk atoom op zichzelf een soort heelal is, dat elke molecule a.h.w. een samenstelling is van een paar zonnestelsels, die op een vaste wijze, met elkaar in relatie staan. En dan komen we dus tot de conclusie, dat het ook een leven is. Maar of dat leven dus mag worden beschouwd in de menselijke zin, is nog altijd een vraag. Je kunt nl. niet bewijzen dat er een bewustzijn in schuilt, een kennen van de buitenwereld. En ik geloof ook niet dat het op menselijk vlak ooit mogelijk zal zijn om dat aan te tonen.

- ❖ *Ziet u verband tussen de oude Griekse orakelspreuk: " Mens,ken uzelve" en het "Dat zijt gij" (Tat Tuam Asi) der Hindoe-wijsheid in diepere religieuze zin? Is de inspiratie van de mens op deze diepere zin voor zijn "zijn" in de wereld (waaronder begrepen zijn gedragingen) niet van meer waarde dan zijn "zich spiegelen" aan het oordeel der wereld?*

Wanneer wij zeggen: "Mens, ken uzelve" , volgens de diepere zin der Griekse wijsgeren, dan zeggen Wij: "Om waarlijk te bestaan, moeten wij weten wie of wat wij zijn." Wanneer wij volgens de Hindoe-wijsheid zeggen;. "dit zijt gij", dan wijzen wij op het hele Al en spiegelen wij ons dus aan het hele Al om ons eigen wezen daarin te erkennen. In beide gevallen gaat men uit van een filosofie waarbij het "ik" dus verbonden is met al het zijnde. Ik meen dat die basis inderdaad juist is. Maar mag ik eens een gekke vraag stellen? Wanneer u zo dadelijk over de straat loopt en u ziet het hoopje van het een of ander uitgelaten huisdier liggen en ik zeg tot u: "Dat zijt gij", bent u dan verontwaardigd? Anders gezegd: Als u uitgaat van "dit zijt gij", dan is men ook geneigd om uit te gaan van de denkwijze dat men moet selecteren; en dat is niet waar. Men is het totaal zijnde. En de relatie, die er tussen het bewustzijn en het totaal zijnde bestaat, drukt het "ik" uit. Dit kunt u overigens in de Hindoe-geschriften terugvinden. Dan hebben we nog een keer het "Ken uzelf" . En dat is ook weer heel begrijpelijk indien men bewust wil leven. Een mens, die zichzelf niet kent, kan immers niet bepalen hoe hij in de wereld reageert. Dientengevolge ziet de mens zichzelf als de verbinding tussen twee uiterlijke krachten, of als u het in een bepaalde mystiek wilt uitdrukken: als de derde zuil tussen twee zuilen in. Op deze manier komt de mens dus wederom tot een erkenning van zijn functie en zijn verhouding tot het omliggende. En ik geloof dat men in geen van beide gevallen alleen kan uitgaan van de innerlijke bespiegeling en wijsheid om de bewuste kennis te verkrijgen. Men zal zich wel degelijk moeten spiegelen aan de wereld en beseffen wat men is voor de wereld en misschien ook wat die wereld voor het "ik" is, voordat men kan voldoen aan de eis, die in beide citaten wordt gesteld.

Ik geloof dus dat er geen sprake is van meer of minder belangrijk zijn dan het door mij geponeerde, maar dat het door mij gestelde de praktische sleutel is om beide andere begrippen waarlijk te verwerkelijken (niet alleen illusoir) door het in jezelf stellen van een aantal abstracties of irreële toestanden, die in je wereld niet tot uiting komen.

- ❖ *Kunt u nog eens nader, eventueel met voorbeeld, uiteenzetten hoe men zijn "ik" nader kan bepalen. Door verzet tegen het leven?*

Dit kan het "ik" niet nader bepalen door verzet tegen het leven, maar men kan het wel bepalen door te erkennen dat men zich verzét tegen het leven en waarom. Ik kan u een heel eenvoudig voorbeeld geven. Iemand is voortdurend in verzet tegen het leven, omdat hij of zij meent nooit genoeg te hebben. " Een ander heeft dit of dat en ik heb het niet." Een veel voorkomende vorm dus. Dan kunnen we ons afvragen: Wat is de oorzaak hiervan? Wanneer die mens zich realiseert dat hij niet wil hebben, omdat het bezit op zichzelf belangrijk is, maar omdat hij zichzelf de mindere acht van een ander die bezit, dan kan ik begrijpen dat hij dat dus op een andere wijze wil compenseren. Hij kan ook begrijpen dat hij zich als minder erkent t.o.v. anderen. Hij zal zich dan moeten afvragen of dat nu werkelijk in het bezit ligt of in iets anders. In 9 van de 10 gevallen blijkt dat het de eigen manier van leven en streven is, waar het op aankomt, en dat men door dit te erkennen een beter begrip kan krijgen voor de verhouding, die er bestaat tussen die ander en het "ik". Er is een minderwaardigheid geconstateerd; en niet zoals men stelt: het onrecht van het bezit van anderen. Een fout die in deze tijd veel wordt gemaakt, omdat men nl. bezit ziet als losstaand van al het andere. Vroeger was bezit tevens een verplichting. Het was macht maar gelijktijdig aansprakelijkheid. Tegenwoordig is bezit iets, dat je moet hebben, omdat een ander het ook heeft. Daardoor wordt de plaatsing van de mens in de kosmos dus een enigszins andere, volgens zijn eigen denken. Hij staat verder van de realiteit van zijn bestaan af, waarin immers sprake is van een voortdurende reeks wisselwerkingen, die, moeten voeren tot een harmonie. Heb ik het met dit voorbeeld duidelijker gemaakt?

- ❖ *Niet helemaal. Ik zie er meer een psychologisch onderzoek in, dat je je minderwaardigheidsgevoel daardoor.....*

Inderdaad. Maar vergeet u één ding niet! Dat, wat u psychologische achtergronden noemt, zijn in feite motiveringen van uw leven. Dat de psychologie daarbij grijpt naar duidingen, waarmee we het niet altijd eens behoeven te zijn, is een tweede punt. Maar is dan het hele leven niet een kwestie van het erkennen van eigen waarde en eigen onwaardigheid uitgedrukt in eigen

begeerten en angsten? Daar moet u vanuit gaan. Want niet wat u misschien later in een andere sfeer hoopt te zijn, is voor u belangrijk, maar dat wat u nu bent. En om dat te benaderen zult u moeten uitgaan van dingen, die ongetwijfeld ook in de psychologie bekend zijn. Dat deze op zichzelf niet altijd voldoende zijn, ben ik met u eens.

Maar laten we het dan nog anders stellen. Ik zal nog een voorbeeld geven; misschien dat dat de zaak duidelijker maakt. U bent nooit tevreden met uzelf. Dat komt ook vaak voor, ofschoon veel minder dan over een ander. Waarom ben ik ontevreden met mijzelf? Waarom denk ik dat ik steeds in de wereld tekort schiet? In 9 van de 10 gevallen zal blijken dat ik niet vind dat ik tekort schiet, maar dat ik de moed niet heb om de tekorten, die ik erken, aan de wereld te wijten; dat mijn wijze van benadering niet in overeenstemming is met wat ik als juist erken en dat ik het op die manier uitdruk. Dat kan zowel iets geestelijks betreffen als iets zuiver stoffelijks.

Er zijn mensen, die zeggen: "Ik heb nooit een paranormale ervaring". En dan hebben ze geen gelijk. Ze kunnen hoogstens zeggen; "Ik ben mij daarvan nooit bewust." Maar door te stellen, dat zij er zich nooit van bewust zijn, maken ze het zich onmogelijk deze te ontvangen, wanneer ze optreden. In dit geval heeft men aan de buitenwereld een zeker tekort toegeschreven, dat men dan wel in zichzelf zoekt, maar dat toch ergens in de wereld rond het "ik" moet bestaan. Wanneer we erkennen wat dat tekort in de wereld rond ons is, dan zullen we ook beseffen dat we op dit punt dus eigenlijk geen recht van spreken hebben en dat we niet kunnen zeggen: "Het is zus of zo," maar dat we slechts moeten afwachten. Door dat afwachten maken we het voor ons mogelijk wel een openbaring te krijgen. En dan kunnen we ook bepalen dat we soms niet tekort schieten; dat de idealen die we volgen, niet de idealen zijn die waar zijn maar slechts denkbeelden, die we nu eenmaal hebben aanvaard om daaraan, ondanks alle tekortschietingen, dus weer een zekere meerwaardigheid te ontleen. En dan zit u weer in de psychologie.

❖ *Wanneer je -zoekend naar je plaats in de wereld - het antwoord van de wereld daarmee beïnvloedt, hoe kun je dan de tijd tussen zoeken en antwoord zo snel mogelijk bekorten? Bijvoorbeeld de bewustwording bij jezelf en anderen tegelijkertijd doen plaatsvinden?*

Dat is praktisch onmogelijk, omdat u nooit waarlijk het wezen van een ander kunt beïnvloeden, maar alleen de uiterlijke omstandigheden. Elke mens zal beïnvloeding vanuit de buitenwereld op zijn eigen manier ervaren, begrijpen en verwerken. Dat wil dus zeggen, dat u wel een invloed kunt scheppen, maar u kunt er nooit zeker van zijn, dat de ander die op dezelfde wijze ondergaat als u. Dientengevolge is het niet mogelijk voor uzelf en een ánder gelijktijdig dezelfde bewustwording tot stand te brengen. Ieder moet zijn eigen weg volgen. Dan vraagt u: Hoe kan ik die tijd zoveel mogelijk bekorten? Door in dit geval niet uit te gaan van de oorzaak-en-gevolg-verhoudingen, ook al spelen die een rol, maar door steeds alleen uit te gaan van de reacties van de buitenwereld (bestaan, denken en leven) op het "ik". Dus alleen van: Hoe is de buitenwereld nu tegenover mij? Dan ben ik dus nu zo. Daarbij blijkt dan dat de reacties van de buitenwereld soms heel sterk verschillen. Die verschillen zijn niet gelegen in een verandering van mijn wezen, maar ze zijn doodgewoon gelegen in andere condities. Wanneer ik in mij één vaste toon aansla, dan kunnen sommige tonen daarmee harmonieren; andere kunnen een octaaf hoger of lager praktisch daaraan gelijk zijn, dus dezelfde waarde hebben volgens mijn begrip; en weer andere kunnen absoluut disharmonisch zijn. Dat ligt dus niet aan mijzelf, dat ligt ook aan de buitenwereld. Wanneer ik echter erken dat ik met bepaalde delen van die wereld niet harmonisch ben, dan weet ik dus ook dat mijn bewustzijn en mijn persoonlijkheid aan bepaalde beperkingen onderhevig zijn. En dat is erg belangrijk, want het "ik" is pas alomvattend op het ogenblik dat het ophoudt ego te zijn in de zin, waarin wij het kennen, nl.de beperking van een eigen bewustzijn t.o.v. een omringende wereld.

❖ *Is het "ik" eeuwig of lost het zich op; en dan waarin?*

Dit is een vraag, die alleen kan worden beantwoord, indien u voor het "ik" een vaste omschrijving aanvaardt. Stellen wij voor het "ik" de omschrijving: een wezen plus bewustzijn, afgezonderd van de overige wereld en hierop reagerende, dan kunnen wij zeggen: Er is een ogenblik, dat het "ik" zichzelf oplost. Het lost zich dan op in het totaal van het bestaan, ten opzichte waarvan er geen begrenzingen meer bestaan en als zodanig dus ook geen handeling of daad meer mogelijk is. Wel blijft het bewustzijn bestaan, maar het is a.h.w. verweven met alle verdere bewustzijn en kan dus geen onderscheid meer maken tussen ik en niet-ik. Wanneer we echter "ik" definiëren als bewustzijn van bestaan zonder meer, dan kunnen we

zeggen: Dit gaat nooit verloren. Want hoezeer de begrenzings van mijn wezen ook wegvallen, hoezeer ik ook deel ben van alle zijn, zolang het bewustzijn er is dat ik deel ben ervan en verder geen begrenzings ken, zal er bewustzijn bestaan. Ik ben dus. In deze zin lost het "ik" zich niet op. Het eenvoudigst is misschien om het zo te stellen: Het "ik" is een zandkorrel die - zolang ze in zichzelf bestaat - zich dus afzonderlijk kan verplaatsen, verhouding kan kennen ten opzichte van andere zandkorrels, de zee en de lucht. Op het ogenblik echter dat een mengsel van water en kalk erbij komt, ontstaat er een soort cement. Wanneer dit cement, deze specie of mortel ontstaat, is het niet meer beweeglijk. Het is in een vaste relatie gekomen met de andere omringende stoffen en kan zich niet meer realiseren als zandkorrel, maar slechts als deel van het geheel. Een afzonderlijke steen kan duizend plaatsen innemen en allerhande verschillende ervaringen hebben. Hij kan verschillende krachten van plaats en beweging in zich dragen. Op het ogenblik, dat die steen deel uitmaakt van b.v. een gebouw of van een kerk, kan zij alleen nog binnen het geheel van dit gebouw reageren. Haar zelfstandigheid is verloren gegaan; ze is deel geworden van het grote geheel. De steen blijft echter nog wel bestaan; de zandkorrel is in de specie aanwezig.

❖ *Wat is eigenlijk het begin van het menselijk ego? Waaruit is het ontstaan? Is het een gereïncarneerde dierziel, of wat is de cyclus eigenlijk?*

We kunnen over het algemeen zeggen, dat het begin is: "zijn" zonder meer. Daarna "zijn" met erkenning van beperking. Er is "ik" en niet-"ik". Daarna erkenning van eigenschappen en eigenschaftsuitwisseling. Ik handel t.o.v. wat buiten mij ligt; wat buiten mij is, handelt t.o.v. mij. Wanneer we dit eenmaal hebben bereikt, dan is er de mogelijkheid van een mineraal bestaan dat evolueert eventueel naar een plantaardig bestaan op een soortgelijke trap. Het kan ook een bepaalde vorm van natuurgeest zijn. Van daaruit kan men naar lagere of hogere diersoorten evolueren of weer naar soortgelijke wezens, die in andere stoffelijke, bindingen (een van de elementen b.v.) bestaan. En wanneer daaruit een bewustzijn is voortgekomen dat, buiten de soort denkend, in staat is zichzelf te beschouwen en niet alleen vanuit zichzelf de wereld te beschouwen, dan spreken wij van "mens". Op dit ogenblik incarneert er dus iets wat mens is. U kunt hieruit afleiden, dat elke geest op aarde nadat zij een aantal vormende werkingen hebben ondergaan, of - als u het misschien zo wilt uitdrukken - een aantal malen geïncarneerd is geweest in niet-menselijke, stoffelijke vormen of mogelijkheden van bewustzijn.

❖ *Is een adept het totaal van dit alles?*

Een adept is over het algemeen een mens, die in zich de mogelijkheid heeft gevonden om - ongeacht zijn stoffelijke beperkingen - de werkelijke verbondenheid niet slechts met de stoffelijke maar ook met de geestelijke wereld te bereiken, zij het nog niet volledig. De adept is zich bewust van zichzelf, maar innerlijk ook bewust van de banden, die het "ik" heeft met het totaal van het zijnde. Als zodanig kunnen we zeggen dat adept-zijn een bekroningsvorm kan zijn van het menselijk bestaan. Dezelfde trap kan echter ook geestelijk worden beleefd en is niet noodzakelijkerwijze gebonden aan het beleven in een menselijk lichaam.

❖ *In den beginne is er dus onbewustheid van alles geweest?*

Ja, in den beginne, is God. God was, God was het Woord. Het Woord was God. Dat is een heel eenvoudig zinnetje en het zit er allemaal in. God is. Eerst is er niets buiten God. Dan is er de uiting (dus verschil van trilling)- het Woord. Het Woord als zodanig komt uit God voort en is de uiting van het goddelijk Wezen. Maar in het totaal zijnde is het de weergave van het Goddelijk Wezen.

Als u het zo leert lezen, dan zult u zien dat zelfs in de bijbel heel veel esoterische waarheden staan genoteerd; iets wat menigeen vergeet. Als u nu allen uitgevraagd bent, kunnen we proberen een slot aan de avond te maken.

Wanneer we zoeken naar het "ik", dan speuren we eigenlijk niet naar onszelf. We denken het wel, maar wij zoeken naar datgene wat wij vrezen niet te zijn. Dat, wat wij vrezen niet te zijn, is het onvergankelijke, is God. Als zodanig is zoeken naar het "ik" in feite een zoeken naar de onvergankelijkheid. Dat mogen we niet uit het oog verliezen. Wij zijn allen wezens, die beperkt zijn in hun vermogens, in hun wereld, in hun bestaan. Wij zoeken dit op de een of andere manier op te heffen. Wij willen niet alleen zijn; wij willen niet beperkt zijn; wij willen onbeperkt en eeuwig zijn. Het is dus het bewustzijn dat ons ertoe aanzet. Maar nu komt de grote vraag:

Hoe kan ik mij dus een beeld vormen van wat ik ben? Ik geloof niet dat dat zo eenvoudig is. De theorie is natuurlijk altijd eenvoudig. Maar u weet hoe dat is. Als de theorie ingewikkeld wordt, zijn de feiten meestal eenvoudig. Zijn de feiten heel moeilijk en ingewikkeld, dan is de theorie eenvoudig. Een soort wisselwerking van het menselijk vernuft.

Hoe erken ik mijzelf? Als je in staat bent te begrijpen wat je op een moment in je leven bent - dus niet alleen binnen een beperkte omgeving, maar t.o.v. de wereld als geheel en in hoeverre je ermee harmonisch of disharmonisch bent - dan heb je voor jezelf ook geconstateerd wat je op dat ogenblik bent. Want de betekenis, die je hebt voor het Al en voor de wereld, is in feite een omschrijving van je "ik". Dat vergeet men vaak. Wanneer we dat meermalen in ons leven doen, dan ontdekken we dat het "ik" dus niet gelijk blijft. Het wisselt zijn waarde en zijn verhouding tot de buitenwereld af. Maar het doet dit in een bepaalde richting; ons wezen is gericht. We zullen op den duur zover gaan, dat we ontdekken dat de zin van ons streven (de richting van ons streven) meer de ware omschrijving van het "ik" is dan de ogenblikkelijke toestand. We hebben die ogenblikkelijke toestand nodig, omdat aan de hand daarvan begrip mogelijk is. Wanneer u zich op het ogenblik afvraagt wat u bent, dan moet u zich ook eens afvragen, hoe u op deze avond reageert. Was het geklets? Of was het heel erg gewichtig, maar een beetje onbegrijpelijk? Of waren er misschien een paar punten, die eigenlijk voor u wel duidelijk zijn? In het laatste geval geeft u dus een juiste harmonie aan. Zegt u; "Het is onbelangrijk"; of: "Het is geklets"; of: "Het is wat anders", dan zegt u: Ik pas hier niet. Zegt u: "Het is o zo belangrijk, maar alles begrijpen doe ik niet," dan overschat u òf de avond of uzelf; in ieder geval gaat u uit van iets wat voor u klaarblijkelijk niet waar is.

Ik noem dit dus als uitgangspunt. Wanneer u op deze wijze uw relatie ziet, deze avond, met hetgeen er besproken is, de mensen die er zijn, de sfeer die er heerst hebt bepaald, dan weet u dus hoe u tegenover een bepaald denken, een bepaald deel van het leven, bent geplaatst. U weet dan iets meer omtrent uzelf. Wanneer u nagaat wat u er in de praktijk mee kunt doen, dan is daar alweer de vraag: Zit er een praktische waarde voor u in? Er is praktisch genoeg aangegeven, wat u kunt gebruiken, indien het voor u past. Is er voor u niets bij, dan is dat weer een aanwijzing dat het voor u niet past. Heeft u een enkel punt gevonden, waarvan u zegt; "Dat zou te proberen zijn"; of: "daarover moet ik eens nadenken, want dat lijkt mij hanteerbaar," dan heeft u dus de juiste harmonie gevonden; dan heeft u een reële betekenis gevonden in hetgeen werd gezegd. De sfeer en de omgeving - ongeacht de verdere reacties - hebben voor u de mogelijkheid geschapen om iets te zijn.

Kijk, dit "zijn" is belangrijk. Wanneer je op één ogenblik met je gehele wezen iets bent en je erkent dat dat niet alleen datgene is, wat je wilt zijn, maar wat de wereld in je ziet (dus de reactie van de buitenwereld op jezelf) en je erkent dat dat bepaalt, hoe je jezelf ziet op dit ogenblik, dan heb je ook begrepen dat je dus je eigen ontwikkeling a.h.w. punt voor punt kunt volgen. En dan blijkt dat het "ik" vanuit menselijk standpunt een gerichtheid in tijd is.

Wij bewegen ons allemaal via allerhande trappen en fasen, die we niet helemaal kunnen begrijpen, naar een uitdrukking van onze persoonlijkheid. En wat er ook verder in het heelal is, wij moeten onszelf zijn; wij kunnen niet anders. Maar we moeten dat bewust zijn. Niet in strijd met de wereld of ondanks de wereld, maar omdat we zo in die wereld passen, omdat we voelen dat we er zo betekenis in hebben. We moeten dus leren de wereld met ons eigen wezen te associëren op een harmonische wijze. Die beweging voert altijd die richting uit.

Elke mens vindt zijn eigen manier van reageren. Maar hij ontdekt ook steeds weer dat de voorstelling, die hij voor zichzelf heeft gevormd, een beetje verschilt van de werkelijkheid. Wie het niet gelooft (als er gehuwden onder u zijn): die jongen of dat meisje, waar u zo verliefd op was, wat is dat in werkelijkheid en wat was toen uw ideaal? Denk er eens over na! Dan ziet u vanzelf, dat is iets heel anders. Maar gelijktijdig zult u ook moeten erkennen: ondanks die verschillen van uw droom en de feiten, waar u nu voor staat, kan er iets goeds in liggen, iets wat meer betekenis voor u heeft dan de illusie, de droom.

Zoeken naar jezelf, dat is eigenlijk: afstand durven doen van de illusie. Dat is: de feiten aanvaarden. En dan is het voor mij heel gemakkelijk om te zeggen: Wanneer u eenmaal weet, wat u op dit ogenblik werkelijk in de wereld bent, dan weet u ook wat u kosmisch bent. Dat is volledig waar. Maar voor u is het minder gemakkelijk, want u kunt zich niet voorstellen dat het totaal van die veranderingen deel uitmaakt van uw persoonlijkheid.

En toch, als u eens kijkt naar iets wat samengesteld is (een mozaïek b.v.), dan zult u begrijpen, dat elk stukje op de juiste plaats nodig is om het geheel zijn uitdrukking te geven. En zo is het met u ook. Elk moment van het nu, waarin u leeft, waarin u zichzelf erkent, waarin u zichzelf uit en gelijktijdig beseft wat u bent voor de buitenwereld, dat is een stukje van het mozaïek, van uw persoonlijkheid. Op die manier groeit u niet naar wat u misschien denkt, de esoterische ontruktheid aan het leven, die in feite niet kan bestaan. U groeit naar het werkelijk deelhebben aan het leven. Het gaat er dan niet meer om wat anderen zijn. Het gaat erom wat u bent; hoe de wereld op u kan gaan reageren en waarom.

En dat geldt in elke sfeer opnieuw. Elke harmonie wordt niet alleen bepaald door wat je bent, maar ook door datgene wat je van de buitenwereld aanvaardt en wat je verwerpt. De totale aanvaarding van de buitenwereld en gelijktijdig het behouden van je persoonlijkheid (je' eigen "ik"), is de meest belangrijke manier om die harmonie te vinden. En dan zult u erkennen: Ik heb een functie in het geheel. Ik ben niet alleen maar een leven op één ogenblik. Ik ben een ontwikkeling. Ik ben een groei vanuit het vage, kleurloze, tot een ferm uitgedrukte, fiks omlijnde kleur, die zich dan misschien weer verliest in een menging van kleuren. Ik ben dus een baan in de tijd.

Als u dat uit het oog verliest, zult u uw ware "ik" nooit vinden, want het ware "ik" is dan een voortdurend veranderend iets. Maar in wezen is het "ik" elk ogenblik zichzelf, het drukt alleen zijn wezenseigenschappen voortdurend verschillend uit. En naarmate het eigen bewustzijn in staat is duidelijker te zeggen: Dit ben ik. Zo is de wereld voor mij, zo ben ik voor de wereld," zult u ook duidelijker beseffen: Zo ben ik met die wereld verbonden.

De meeste mensen beseffen dat niet. Er zijn handelaren, die zeggen: "Nou ja, wij gaan die zaak regelen en wij bepalen de prijs, de mensen kopen toch wel." Ze vergeten daarbij dat zij van de mensen, die kopen, afhankelijk zijn.

Op dezelfde manier kunt u zeggen: Ik ben mezelf. En als ik nu maar mijzelf uitdruk, ongeacht de wereld, dan is dat goed. Maar u kunt niet alleen bestaan in de wereld. u bent afhankelijk van die wereld.

En dat is elk ogenblik weer hetzelfde, U kunt bestaan, u bent een kosmisch wezen. Maar als kosmisch wezen kunt u niet bestaan en tot uitdrukking komen, tenzij U leeft in de kosmos; en dat betekent dat de erkenning van de kosmos noodzakelijk is om uzelf in die kosmos te kennen.

Hier ligt dus eigenlijk het kernpunt van ons hele betoog. Het is niet zo vaag als u misschien denkt. Het is ook niet een kant en klaar voorschrift met handleiding, gebruiksaanwijzing, schema's en tekeningen als u misschien zou wens.

U bent uzelf. En een ieder heeft een eigen plaats in het Al. Ieder van u heeft eigen mogelijkheden, een eigen betekenis, een eigen zin in het leven. Maar die zin wordt bepaald door de wereld rond u en niet alleen door u. Als u dit begrijpt, zult u zeggen: Ik kan dus mijzelf zijn, menselijk en kosmisch. En ik kan mij bewust worden van mijzelf door steeds de verhouding te erkennen, die er bestaat tussen mij en hetgeen er rond mij is en door die verhouding zoveel mogelijk in overeenstemming te brengen met mijn werkelijk wezen; niet alleen beredeneerd maar spontaan, erkennend en erkend wordend. Dit, vrienden, is geloof ik het hele geheim van alle zoeken naar het "ik". Het is zo eenvoudig, dat de meesten eraan voorbij gaan; want uw ware wezen is eens geschapen.

Nu ga ik een paar geloofspunten herhalen, die u ongetwijfeld kent.

Het Al werd geschapen in een ogenblik. De volheid is tijdloos. De eeuwigheid is niet een opeenvolging van tijdsmomenten maar een tijdloze structuur, waarin alle mogelijkheden bevat zijn. Als zodanig bent u volledig, van begin tot einde, ook al hebt u zelf invloed op de wijze waarop u dit ervaart. Slechts door te erkennen dat u deel ervan bent, dat u a.h.w. bent gevormd en gelijktijdig die erkenning op elk ogenblik tot uitdrukking te brengen, zult u bewust deel zijn van het geheel, zult u in staat zijn de samenhangen te beseffen en zult u begrijpen waarom u leeft; en dat is het belangrijke.

Want weten we waarom we leven, dan weten we ook dat we eeuwig zijn. Dan weten we dat er geen wereld kan bestaan zonder ons. En dan kunnen we de dichter begrijpen, die uitroept:

"Want ziet, wanneer ik sterf, o God, zo sterft ook Gij met mij."

Ik ben deel van God. Als ik sterf, sterft God.

Ik ben deel van het Al. Als ik niet besta, nergens, helemaal niet, bestaat het Al niet meer. Niet alleen voor mij, maar wérkelijk.

Want als je een volmaaktheid verstoort door er maar één deel uit weg te nemen, is ze onevenwichtig geworden en kan ze als volmaaktheid niet voortbestaan.

Dat is natuurlijk allemaal geloof, maar het is de kern van ons hele leven en ook van ons zoeken. Of we het willen of niet, of we het weten of niet, wij zoeken naar dit compleet-zijn, dit niet alleen maar een wezen van één ogenblik zijn, maar een erkennen van een totaliteit, van begin tot einde.

Wij willen aan de tijd ontvluchten; aan de persoonlijke tijd zowel als aan de menselijke. Die vlucht uit de tijd kan alleen maar worden gerealiseerd door de betekenis van het "ik" in de tijd te erkennen en daarna de verhouding van het "ik" tijdloos in onszelf te realiseren. Op het ogenblik dat dit is gebeurd, staan we los van onszelf en hebben wij de objectiviteit, waarmee men een draaimolen beziet, die voortdurend ronddraait, terwijl men zelf erbuiten staat en steeds hetzelfde ziet voorbijgaan. Men is geen deel meer van de tijd in de kern van zijn wezen; men is eeuwig. En vanuit die eeuwigheid kan dan het verschijnsel tijd voortgaan, maar de vaste verhoudingen en de baan is bepaald. En dan is de volledige zekerheid ontstaan, waardoor een perfecte integratie met het al-zijnde plus een volledig begrip voor het "ik" mogelijk wordt.

Ik hoop dat ik u met dit laatste niet in de war heb gebracht, maar alleen nog iets van dit onderwerp heb verduidelijkt. Verontschuldig mij voor de onvolledigheden die - zoals ik reeds opmerkte - op een avond als deze altijd blijven hangen. Ik dank u voor uw gehoor, uw belangstelling en de enkele goede vragen.